

**Üniversite Öğrencilerinin Evlilik ve İyi Evlilik Algıları Üzerine
Metaforik Bir Çalışma**

A Metaphorical Study of University Students' Perceptions of Marriage and a
Good Marriage

Musa GÜREL

Dr. Öğr. Üyesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sandıklı Uygulamalı Bilimler
Yüksekokulu, Sosyal Hizmet Bölümü

Assist. Prof., Afyon Kocatepe University, Sandıklı School of Applied Sciences,
Department of Social Work
musa.gurel@hotmail.com

ORCID: 0000-0003-4132-1700

ROR ID: <https://ror.org/03a1crh56>

DOI: 10.56720/msbd.2026.s17.455

Makale Bilgisi | Article Information

Makale Türü / Article Type: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Date Received: 28 Temmuz / July 2026

Kabul Tarihi / Date Accepted: 3 Ekim / October 2026

Yayın Tarihi / Date Published: 15 Ekim / October 2026

Yayın Sezonu / Pub Date Season: Ekim / October

Atıf / Citation: Gürel, Musa. “Üniversite Öğrencilerinin Evlilik ve İyi Evlilik Algıları
Üzerine Metaforik Bir Çalışma”. *Mevzu: Sosyal Bilimler Dergisi*, 17 (Ekim 2026): 387-420.
<https://doi.org/10.56720/msbd.2026.s17.455>

İntihal: Bu makale, ithenticate yazılımınca taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.
Plagiarism: This article has been scanned by ithenticate. No plagiarism detected.
web: <https://mevusbd.com> | <mailto:mevusbd@gmail.com>

Copyright © CC BY-NC 4.0

Öz

Bu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin evlilik ve iyi evlilik kavramlarına yükledikleri anlamları; iyi evliliğe ilişkin tasarımları, yaşam deneyimlerine dayalı değerlendirmeleri ve evliliğe yönelik genel tutumları üzerinden metaforlar aracılığıyla incelemektir. Nitel araştırma deseninde yürütülen çalışmanın katılımcılarını, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümünde öğrenim gören 31 öğrenci oluşturmuştur. Veriler, katılımcıların iyi evlilik, yaşam deneyimlerinin iyi evlilik algısına etkisi ve evliliğe ilişkin genel tutumları hakkında metafor üretmelerini sağlayan cümle tamamlama formuyla toplanmıştır. Bu üç ifade, öğrencilerin evlilik ve iyi evliliğe ilişkin anlamlandırmalarının farklı yönlerini birlikte ele alan tamamlayıcı veri kaynakları olarak değerlendirilmiştir. Elde edilen 91 cevap birimi metafor analiziyle incelenmiş, 62 ifade geçerli metaforik anlatım olarak değerlendirilmiştir. Analiz sonucunda metaforlar; güven, huzur ve aidiyet; emek, bakım ve birlikte gelişme; ortaklık, dayanışma ve paylaşım; yolculuk, süreklilik ve değişim ile kırılganlık, belirsizlik ve koşulluluk olmak üzere beş kavramsal kategori altında toplanmıştır. Bulgular, öğrencilerin evlilik ve iyi evliliği ağırlıklı olarak güven ve huzur sağlayan bir birliktelik olarak gördüklerini; ancak bu niteliğin emek, sabır, karşılıklılık, adalet ve sorumluluk paylaşımıyla korunabileceğini düşündüklerini ortaya koymuştur. Olumsuz içerikli metaforlar evliliğin reddedilmesinden çok, ilişkinin güven, denge ve karşılıklı anlayış kayb olduğunda zarar görebileceğine ilişkin çekinceleri yansıtmıştır. Bulgular, katılımcıların evlilik ve iyi evliliğe ilişkin anlamlandırmalarında “koşullu olumlu evlilik tasavvuru” olarak adlandırılacak ortak bir örüntüye işaret eder. Bu örüntü, evlilik öncesi sosyal hizmet ve danışmanlık çalışmalarında ilişkisel becerilerin, adil sorumluluk paylaşımının ve güvenli ilişki sınırlarının ele alınmasının yararlı olabileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: İyi evlilik, evlilik algısı, metafor analizi, üniversite öğrencileri, sosyal hizmet.

Abstract

This study aimed to examine the meanings university students attribute to marriage and the concept of a good marriage, focusing on their conceptions of a good marriage, experience-based evaluations, and general attitudes toward

marriage, through metaphors. The study was conducted using a basic qualitative research design and included 31 students enrolled in the Department of Social Work at Afyon Kocatepe University. Data were collected through sentence-completion prompts that encouraged participants to produce metaphors about a good marriage, the influence of life experiences on their perceptions of marriage, and their general attitudes toward marriage. These three prompts were treated as complementary data sources addressing different aspects of students' meaning-making concerning marriage and a good marriage. A total of 91 response units were examined through metaphor analysis, and 62 statements were accepted as valid metaphorical expressions. The analysis yielded five conceptual categories: trust, peace, and belonging; effort, care, and mutual growth; partnership, solidarity, and sharing; journey, continuity, and change; and fragility, uncertainty, and conditionality. The findings indicated that students predominantly understood marriage and a good marriage as a relationship that provides trust, peace, and belonging, while also emphasizing that these qualities require effort, patience, reciprocity, fairness, and shared responsibility. Metaphors with negative connotations did not reflect a rejection of marriage; rather, they expressed concerns about the vulnerability of relationships when trust, balance, and mutual understanding are weakened. Taken together, the findings point to a shared pattern that may be described as a "conditionally positive conception of marriage." This pattern indicates that premarital social work and counselling practices may benefit from addressing relational skills, the fair distribution of responsibilities, and secure relational boundaries.

Keywords: Good marriage, perception of marriage, metaphor analysis, university students, social work.

1. Giriş

Evlilik, iki kişinin birlikteliğine hukuki statü kazandıran bir sözleşmeden daha geniş bir anlam taşır. Eşler arasındaki yakınlığı, karşılıklı hak ve sorumlulukları, ekonomik iş birliğini, bakım ilişkilerini ve aile yaşamının kuruluşunu düzenleyen toplumsal bir kurumdur (Cherlin, 2004; Coontz, 2005). Evlilik yoluyla oluşan aile; üyelerinin psikolojik, sosyal, kültürel ve ekonomik ihtiyaçlarının karşılandığı, çocukların bakımının üstlenildiği, toplumsal değerlerin aktarıldığı ve kuşaklar arası sürekliliğin sağlandığı temel yaşam alanlarından biridir (Tekin Epik vd., 2017). Evlilik bu yönüyle bireysel bir yakınlık ilişkisinin

hukuki ve toplumsal kurallar içinde sürdürülmesini sağlarken eşleri daha geniş akrabalık ve dayanışma ağlarıyla da ilişkilendirir. Aile kurma, aidiyet geliştirme, ortak yaşamı düzenleme ve eşler arasında karşılıklı sorumluluk oluşturma işlevleri, farklı kültürlerde değişen biçimler olsa da evliliğin toplumsal önemini korumasına katkıda bulunmaktadır (Özabacı vd., 2019).

Evliliğin anlamı ve eşlerden beklenen roller tarih boyunca ekonomik yapı, hukuk, kültür, din ve toplumsal cinsiyet düzenindeki değişimlerle birlikte yeniden biçimlenmiştir. Tarımsal üretimin egemen olduğu geleneksel yapılarda aile ekonomik bir üretim ve güvence birimi olarak işlev görmüş; evlilik soyun devamı, kültürün ve mülkiyetin aktarılması, aileler arasında bağ kurulması ve toplumsal konumun korunmasıyla yakından ilişkilendirilmiştir. Sanayileşmeyle birlikte ailenin eğitim, sağlık, güvenlik ve üretim gibi bazı işlevleri kamusal kurumlara aktarılmış; geniş aileden çekirdek aileye yönelen yapısal dönüşüm eşler arasındaki rol ve statüleri de etkilemiştir (Tekin Epik vd., 2017). Modernleşme sürecinde kentleşme, göç, eğitim olanaklarının genişlemesi ve kadınların toplumsal konumundaki değişim, eş seçimi ile evlenme kararının aile merkezli bir süreçten bireysel tercihin daha belirgin olduğu bir yapıya yönelmesine katkıda bulunmuştur (Yıldırım, 2021). Bu gelişmeler evlilikten beklenen ekonomik ve toplumsal işlevleri tamamen ortadan kaldırmamış; duygusal yakınlık, kişisel mutluluk, karşılıklı destek ve bireysel gelişim beklentilerini daha görünür hâle getirmiştir (Cherlin, 2004; Finkel vd., 2014).

Türkiye’deki evlilik anlayışı, aile merkezli değerlerin sürekliliği ile bireysel tercihlerin güçlenmesi arasında şekillenen çok katmanlı bir görünüm sergilemektedir. Kentleşme, eğitim süresinin uzaması, kadınların eğitim ve çalışma yaşamına daha fazla katılması ve gençlerin ekonomik bağımsızlık arayışları, evlenme biçimlerini ve evlilik içindeki rol beklentilerini değiştirmiştir. Kuşaklar arası karşılaştırmalar, gençlerin eş seçiminde kişisel uyum, sevgi, eğitim, meslek ve bireysel karar verme hakkına önceki kuşaklardan daha fazla önem verdiklerini; aile onayı ile geleneksel değerlerin ise etkisini bütünüyle kaybetmediğini ortaya koymaktadır (Yıldırım, 2021). Gençlerin evliliği sevgi, güven, paylaşım ve aile kurmayla ilişkilendirdikleri; ekonomik bağımsızlık, eğitimin tamamlanması, mesleki konum ve uygun eşin bulunması gibi koşulları evlilik öncesinde önemsedikleri belirlenmiştir (Baş - Cengiz, 2018; Erkol vd., 2021; İş-

men Gazioğlu, 2006; Keldal, 2021a). Günümüz gençlerinin evlilik algısı, geleneksel ve modern değerlerden birinin diğerinin yerini aldığı doğrusal bir değişimden çok, farklı değerlerin birlikte değerlendirildiği bir anlam alanında oluşmaktadır.

Öte yandan toplumsal değişimin evlilik davranışına en açık biçimde yansdığı alanlardan biri evlenme zamanıdır. Türkiye’de ortalama ilk evlenme yaşı 2025 yılında erkeklerde 28,5’e, kadınlarda 26,0’a yükselmiştir (TÜİK, 2026a). Aynı yıl 15–24 yaş grubundaki erkeklerin %96,8’i ve kadınların %88,9’u hiç evlenmemiştir; evli gençlerin oranı erkeklerde %3,1, kadınlarda %10,7 olarak belirlenmiştir (TÜİK, 2026b). Bu veriler, evliliğin gençlerin yaşamında daha ileri yaşlara taşındığını ortaya koymakla birlikte evlilik kurumunun bütünüyle reddildiği anlamına gelmemektedir. Üniversite öğrencilerinin büyük çoğunluğu evliliğe yaşam planlarında yer vermekte, ideal evlilik yaşını yaklaşık 26 olarak değerlendirmekte; buna karşın az bir bölümü içinde bulunduğu dönemde kendisini evliliğe hazır hissetmemektedir (Keldal, 2021b). Resmî istatistiklerde 25–29 yaş grubundaki hiç evlenmemiş bireylerin %72,6’sının anne veya babasıyla birlikte yaşaması da bağımsız hane kurma, ekonomik yeterlilik ve evlenme zamanının birlikte ele alınmasını gerekli kılmaktadır (TÜİK, 2025). Bu veriler, evliliğin gençlerin yaşam planından çekilmediğini; kararın eğitim, ekonomik bağımsızlık, mesleki konum, psikolojik olgunluk ve uygun eşin bulunması gibi hazırlık koşullarına bağlandığını düşündürmektedir. Ekonomik bağımsızlığa henüz ulaşamaması, kariyer planlarının netleşmemesi ve özgürlüğün sınırlandırılacağına ilişkin kaygılar, evliliğin ileri yaşlara bırakılmasında etkili olabilmektedir (Akbaş vd., 2019; Erkol vd., 2021). Gençlerin evliliği gelecek yaşamlarının bir parçası olarak görmelerine rağmen kariyere öncelik vermeleri ve kendilerini evlilik sorumluluğuna hazır hissetmemeleri, evlenme isteği ile evliliğe hazır oluşun aynı hızda gelişmediğine işaret etmektedir (Keldal, 2021b).

Arnett’in (2000) beliren yetişkinlik olarak tanımladığı üniversite yılları; kimlik arayışının sürdüğü, eğitim ve meslek seçeneklerinin değerlendirildiği, ekonomik bağımsızlığın kurulmaya çalışıldığı ve romantik ilişkilerin daha kalıcı ölçütlerle ele alınmaya başlandığı bir yaşam evresidir. Üniversite ortamı gençlere, kök ailelerinden taşıdıkları değerleri farklı yaşam biçimleri, ilişki örnekleri ve toplumsal çevrelerle karşılaştırma imkânı vermektedir. Böylece evli-

lik, gelecekte gerçekleşebilecek soyut bir olay olmaktan çıkarak nasıl bir eş seçileceği, ilişkinin hangi değerler üzerine kurulacağı, meslek ve aile yaşamının nasıl uzlaştırılacağı ve sorumlulukların nasıl paylaşılacağı gibi daha somut sorular üzerinden düşünülmektedir. Evliliğe hazır oluş da belirli bir yaşa ulaşma veya gelir elde etme meselesiyle sınırlı kalmamakta; uzun süreli bağlılık kurabilme, sorumluluk üstlenme, eşin ihtiyaçlarını dikkate alma ve anlaşmazlıkları ilişkiye zarar vermeden yönetebilme gibi ilişkiyel yeterlikleri kapsamaktadır (Carroll vd., 2009).

Üniversite öğrencilerinin evlilik hakkındaki düşünceleri tek biçimli değildir. Gerçekçi beklentilere sahip gençler sorumluluk, sağlıklı iletişim, eşler arası arkadaşlık, adil iş bölümü, planlı ekonomik yaşam ve ailelerle dengeli ilişkileri öne çıkarırken; idealist beklentiler çatışmasız ve sürekli romantik bir ilişki düşüncesi etrafında şekillenebilmektedir. Kötümser beklentilerde ise ekonomik güçlük, özgürlüğün kısıtlanması, sadakat sorunları ve yoğun çatışma ihtimali şeklinde belirginleşmektedir (Öz Soysal vd., 2020). Bu farklılaşma, iyi bir evlilik hakkındaki düşüncelerin evlilik deneyiminden önce oluşmaya başladığını ve gençlerin ilişkiyi sürdürmeye ilişkin farklı zihinsel çerçevelere sahip olduklarını düşündürmektedir.

Gençlerin evlilik algısı yalnızca geleceğe dönük kişisel tercihlerle biçimlenmez; kişinin kendi ailesinde gözlediği eş ilişkileri, yakın çevresinde karşılaştığı evlilikler, romantik deneyimleri, arkadaş grupları, dinî ve kültürel değerleri ile toplumsal beklentileri de bu algının oluşumuna katılır. Kök ailedeki ilişki örüntüleri, evlilik hakkında kullanılan dil ve çevrede yaşanan ayrılık ya da çatışmalar, evliliğin güven veren bir ortaklık veya kaygı uyandıran bir sorumluluk olarak değerlendirilmesini etkileyebilmektedir. Üniversite öğrencileriyle yapılan bir araştırmada kök aile, din ve toplum evliliğe bakışı biçimlendiren başlıca kaynaklar arasında yer almış; gençlerin evlilikten beklentileri hayatı paylaşma, düzenli bir yaşam kurma, huzurlu ve güvenli bir ortam oluşturma ve çocuk sahibi olma başlıklarında toplanmıştır (Keldal, 2021a). Kök aileden alınan evlilik mesajlarının beliren yetişkinlerin evlilik kaygısını anlamlı biçimde yordaması da aile deneyimlerinin evlilik tasavvurları üzerindeki etkisini desteklemektedir (Şahin vd., 2026). Bu anlam dünyasının oluşumunda toplumsal cinsiyet rolleri de belirleyici bir yer tutmaktadır. Ev içi işlerin, bakım emeğinin, eko-

nomik sorumlulukların ve aile içi kararların kadın ile erkek arasında nasıl paylaşılması gerektiğine ilişkin kabuller, gençlerin arzu ettikleri evlilik düzenini doğrudan biçimlendirmektedir. Üniversite öğrencileri arasında eşitlikçi ilişki beklentileri güçlenmekle birlikte geleneksel rol anlayışları bütünüyle ortadan kalkmış değildir. Sevgi, güven, paylaşım ve ortak karar alma beklentileri, bazı gençlerde kadın ve erkeğe farklı sorumluluklar yükleyen kabullerle birlikte sürdürülebilmektedir (Baş - Cengiz, 2018; İşmen Gazioğlu, 2006; Ünal-Karagüven - Bal, 2023). Gençlerin iyi evlilik anlayışı bu nedenle aileden devralınan ilişki modelleri, toplumsal cinsiyet kabulleri ve sosyal çevrede karşılaşılan evlilik örnekleriyle birlikte oluşan çok katmanlı bir anlam yapısına dayanmaktadır (Şahin vd., 2026).

Gençlerin evliliğe yükledikleri anlamlar olumlu beklentilerle sınırlı değildir. Evlilik sevgi, güven, aidiyet, paylaşım ve düzenli yaşamla ilişkilendirilirken ekonomik yük, özgürlüğün azalması, yanlış eş seçimi, çatışma, sorumluluk ve belirsizlik kaynağı olarak da değerlendirilebilmektedir. Üniversite öğrencilerinin önemli bir bölümü evliliğe yaşam planlarında yer vermekle birlikte evlilik konusunda kaygılar da taşımaktadır (Keldal, 2021b). Üniversite öğrencileriyle yürütülen güncel bir araştırmada evliliğe yüklenen olumsuz anlamlarla evlilik kaygısı arasında pozitif yönlü ilişki bulunmuş; evlilik kaygısının evlenme niyetini zayıflattığı belirlenmiştir (Güneş - Bilek, 2026). Evlilik ve iyi evliliğe ilişkin anlamlandırmaların birlikte incelenmesi, gençlerin arzu ettikleri ilişki özelliklerinin yanı sıra evliliğe yönelik çekincelerini ve kaçınmak istedikleri ilişki örüntülerini de anlamaya imkân vermektedir.

Evliliğe ilişkin genel tutumlarla birlikte, iyi ya da sağlıklı bir evliliğin hangi özelliklerle tanımlandığı da önem taşımaktadır. Evlilik araştırmalarında ilişkinin niteliği; evlilik doyumu, uyum, kalite ve istikrar gibi birbiriyle bağlantılı ancak aynı anlamı taşımayan kavramlar üzerinden incelenmektedir. Evlilik doyumu bireyin ilişkisinden duyduğu öznel memnuniyeti, evlilik uyumu eşlerin değerler, beklentiler ve gündelik yaşam konusunda geliştirdikleri uzlaşmayı, evlilik istikrarı ise ilişkinin zaman içinde sürmesini ifade etmektedir (Bradbury vd., 2000; Karney, 2020). İlişkinin devam ediyor olması tek başına yüksek evlilik kalitesine işaret etmediği gibi dönemsel çatışmaların varlığı da evliliğin sağlıklı olduğu sonucunu doğurmaz.

Evlilik kalitesi, eşlerin kişisel özellikleri kadar ilişkinin içinde bulunduğu toplumsal ve ekonomik koşullar tarafından da biçimlenmektedir. Kırılmalı-stres-uyum modeli, evlilikteki doyum ve istikrarın eşlerin ilişkiye taşıdığı özellikler, karşılaştıkları stres kaynakları ve bu streslerle başa çıkarken geliştirdikleri etkileşim örüntülerinin kesişiminde oluştuğunu kabul etmektedir (Karney - Bradbury, 1995). İşsizlik, ekonomik yetersizlik, hastalık, bakım yükü, ailelerle yaşanan gerilimler ve yaşam geçişleri ilişki üzerinde baskı oluşturabilir. Bu baskının evliliğe nasıl yansıyacağı eşlerin iletişim kurma, destek sunma, sorun çözme ve çatışma sonrasında ilişkiyi onarma biçimleriyle yakından bağlantılıdır (Karney, 2020; Ross vd., 2022). İyi işleyen bir evlilikte eşlerin birbirlerini tanımaları, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarını gözetmeleri, farklılıklarına saygı duymaları, ortak konularda uzlaşabilmeleri ve ilişkisel sınırları koruyabilmeleri önem taşımaktadır (Özabacı vd., 2019). Güven, sevgi, bağlılık, duygusal yakınlık, açık iletişim, karşılıklı destek, hakkaniyetli sorumluluk paylaşımı ve güçlükler karşısında birlikte uyum geliştirebilme, iyi evliliğin temel ilişkisel özellikleri arasında değerlendirilmektedir (Walsh, 2016).

Bu doğrultuda evlilik ve iyi evlilik gibi birbiriyle ilişkili, soyut, değer yüklü ve çok boyutlu kavramların katılımcıların kendi anlam dünyaları içinden incelenmesinde metaforlar işlevsel bir araç sunmaktadır. Metafor, bir olgunun başka bir deneyim alanının özellikleri aracılığıyla anlaşılması ve açıklanmasıdır. İnsanlar soyut veya karmaşık kavramları doğrudan tanımlamakta zorlandıklarında daha iyi bildikleri nesne, olay ve deneyimlerden yararlanarak zihinsel bir bağ kurarlar (Lakoff - Johnson, 1980; Kövecses, 2010). Metaforlar bu yönüyle süsleyici dil ifadelerinden çok, bireyin bir kavramı nasıl yapılandırıldığını gösteren bilişsel modellerdir. Bir metaforun anlamı kullanılan benzetmenin adıyla sınırlı değildir; katılımcının “çünkü” ifadesiyle sunduğu gerekçe, kaynak alandan hedef kavrama aktarılan özellikleri açıklar. Aynı metafor farklı kişiler tarafından farklı gerekçelerle üretilebildiği için metaforun kendisi ile açıklaması birlikte değerlendirilmelidir (Saban, 2009; Özabacı vd., 2019). Psikolojik ve sosyal araştırmalarda metafor analizi, bireysel deneyimlerin kültürel anlamalarla kesiştiği zihinsel şemaları çözümlemek için kullanılan nitel bir yaklaşım olarak değerlendirilmektedir (Moser, 2000). Türkiye’de evlilik algısını metaforlar aracılığıyla inceleyen araştırmalar, evliliğin tek yönlü bir anlamla kavran-

madığına işaret etmektedir. Üniversite mezunu evli bireylerle yürütülen çalışmada evlilik; yaşama tat katma, yaşamı kolaylaştırma veya zorlaştırma, üretkenlik, aydınlatıcılık ve değişkenlik gibi kavramsal kategoriler altında ele alınmıştır (Ümmet, 2017). Farklı medeni durumdaki bireylerin katıldığı başka bir araştırmada evlilik metaforları mutluluk, güven, gerçekçilik, üretkenlik, çaba-emek-mücadele, engellenmişlik-yoksunluk, karşılıklılık-beklenti, birliktelik-dayanışma, bilinmezlik-belirsizlik, risk ve gelişim başlıklarında sınıflandırılmıştır (Özabacı vd., 2019). Üniversite öğrencileri ve evlilik çağındaki gençler üzerine yapılan yakın tarihli çalışmalar da evlilik algısının sevgi, uyum, güven ve aile kurma beklentilerinin yanında sorumluluk, sınırlanma, kaygı ve belirsizlik gibi anlamları içerebildiğine işaret etmektedir (Bozkurt - Evren, 2025; Gökşin, 2025).

Türkiye’de üniversite öğrencileri üzerine oluşan literatürün önemli bir bölümü evlilik tutumları, evlenme niyeti, evlilik kaygısı, eş seçimi, evlilikten beklentiler ve evliliğe hazır oluş üzerinde yoğunlaşmaktadır (Akbaş vd., 2019; Güneş - Bilek, 2026; Keldal, 2021a, 2021b). Bu çalışmalar gençlerin evliliğe verdikleri önemi, evlenme kararlarını etkileyen koşulları ve evliliğe yönelik olumlu ya da kaygılı tutumlarını açıklamaktadır. Genel evlilik algısını metaforlarla ele alan araştırmalar bulunmasına karşın, üniversite öğrencilerinin evliliğe yönelik genel değerlendirmeleri ile iyi evliliğin niteliklerine ilişkin tasarımlarını birlikte inceleyen çalışmalar sınırlıdır. Bu iki anlam düzeyinin birlikte ele alınması, gençlerin evlilik kurumuna nasıl yaklaştıklarının yanı sıra arzu edilir ve sürdürülebilir bir eş ilişkisini hangi özelliklerle tanımladıklarının anlaşılmasına imkân vermektedir. Yaşam deneyimlerinin bu anlamlandırmalara nasıl yansıdığının incelenmesi ise aileden, yakın çevreden ve kişisel ilişkilerden edinilen deneyimlerle geleceğe yönelik evlilik tasarımları arasındaki bağın değerlendirilmesine katkı sağlayabilir.

Bu araştırmanın temel amacı, üniversite öğrencilerinin evlilik ve iyi evlilik kavramlarına yükledikleri anlamları; iyi evliliğe ilişkin tasarımları, yaşam deneyimlerine dayalı değerlendirmeleri ve evliliğe yönelik genel tutumları üzerinden metaforlar aracılığıyla incelemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Üniversite öğrencileri evlilik ve iyi evliliğe ilişkin anlamlandırmalarını hangi metaforlar ve gerekçeler aracılığıyla ifade etmektedir?

2. Üretilen metaforlar ortak anlamları bakımından hangi kavramsal kategoriler altında toplanmaktadır?

Çalışmanın özgün değeri, gençlerin evliliğe yönelik genel değerlendirmeleri ile iyi bir evliliğin niteliğine ilişkin tasarımlarını ortak bir anlam alanı içinde incelemesidir. Çalışma grubunun sosyal hizmet öğrencilerinden oluşması bu açıdan ayrıca önemlidir. Bu öğrenciler eğitim süreçlerinde aile, bakım, adalet, dayanışma ve sorumluluk paylaşımı gibi konularla karşılaşmakta; mezuniyet sonrasında bireyler ve ailelerle çalışabilmektedir. Bu nedenle evlilik ve iyi evliliğe ilişkin anlamlandırmalarının incelenmesi, kişisel yaşam tasarımlarının yanında ileride yürütebilecekleri mesleki çalışmalar açısından da önem taşır. Elde edilen bulgular, mevcut evlilik öncesi eğitimlerin ve aile danışmanlığı uygulamalarının içeriğine katkı sağlayabilir.

2. Yöntem

2.1. Araştırma Deseni

Bu çalışma, üniversite öğrencilerinin evlilik ve iyi evlilik kavramlarına ilişkin anlamlandırmalarını incelemek amacıyla temel nitel araştırma deseninde yürütülmüştür. Temel nitel araştırma, bireylerin deneyimlerini nasıl yorumladıklarını, dünyalarını nasıl yapılandırdıklarını ve belirli bir olguya hangi anlamları yüklediklerini anlamaya yönelir (Merriam - Tisdell, 2016). Bu desen, öğrencilerin evliliğe ve iyi evliliğe ilişkin algı, beklenti, tutum ve değerlendirmelerinin kendi ifadeleri üzerinden incelenmesine uygun bir çerçeve sunmaktadır.

Bu genel çerçeve içinde verilerin üretilmesinde metafor cümle tamamlama tekniğinden yararlanılmıştır. Metaforlar, bireylerin soyut ve çok boyutlu kavramları daha aşina oldukları nesne, olay ve deneyim alanlarıyla ilişkilendirerek ifade etmelerine imkân verir. İnsanların kullandıkları metaforların incelenmesi, onların belirli bir olguya ilişkin kavramsallaştırmalarını, tutumlarını ve duygularını anlamaya yardımcı olur (Cameron - Maslen, 2010). Evlilik ve iyi evlilik, kişisel deneyimler, aile ilişkileri, kültürel kabuller ve geleceğe ilişkin beklenti-

lerle biçimlenen, birbiriyle ilişkili ve değer yüklü kavramlardır. Bu nedenle metafor tekniği, öğrencilerin evliliğe ve iyi evliliğe ilişkin algılarını, beklentilerini, çekincelerini ve genel tutumlarını kendi seçtikleri imgeler ve bu imgeler için sundukları gerekçeler üzerinden ifade etmelerine imkân verdiği için tercih edilmiştir.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2025–2026 eğitim-öğretim yılında Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümünde öğrenim gören öğrenciler oluşturmuştur. Katılımcılara kolay ulaşılabilir örnekleme yoluyla ulaşılmıştır. Bu örnekleme biçimi, araştırmacının erişebildiği ve araştırmaya gönüllü katılmayı kabul eden kişilerden veri toplanmasına dayanır (Merriam - Tisdell, 2016). Çalışmanın istatistiksel temsil amacı taşımaması ve belirli bir öğrenci grubunun evlilik ve iyi evliliğe ilişkin anlamlandırmalarına odaklanması nedeniyle bu örnekleme tercihi araştırmanın amacıyla uyumludur.

Araştırma kapsamında 36 öğrenciden form elde edilmiştir. Üç cümle tamamlama ifadesinin hiçbirinde belirlenebilir bir metafor ve bunu açıklayan bir gerekçe bulunmayan beş form değerlendirme dışında bırakılmıştır. En az bir geçerli metaforik ifade içeren 31 form nihai analiz setine alınmış; bu formlardaki boş veya ölçütleri karşılamayan cevaplar ise cevap birimi düzeyinde dışlanmıştır. Katılımcıların yaşları 18 ile 29 arasında değişmekte olup yaş ortalaması 21,55'tir. Çalışma grubunun sosyodemografik özellikleri Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1: Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri

Özellik	Kategori	n	%
Yaş	18–20	13	41,9
	21–23	13	41,9
	24–29	5	16,1
Cinsiyet	Kadın	23	74,2
	Erkek	8	25,8
Yaşadığı yer	Yurt	16	51,6
	Aile yanı	14	45,2

Özellik	Kategori	n	%
	Öğrenci evi	1	3,2
Ailede boşanma deneyimi	Var	4	12,9
	Yok	27	87,1
Romantik ilişki deneyimi	Var	18	58,1
	Yok	13	41,9

Not. Yüzdelere dâhil edilen 31 katılımcı üzerinden hesaplanmıştır.

2.3. Veri Toplama Aracı ve Süreci

Veriler, araştırmacı tarafından hazırlanan çevrim içi bir form aracılığıyla Nisan-Haziran 2026 tarihleri arasında toplanmıştır. Form, metafor araştırmalarında kullanılan "... gibidir/...'e benzer. Çünkü ..." cümle tamamlama yapısı esas alınarak hazırlanmıştır (Saban, 2009). Hazırlanan form, nitel araştırma konusunda deneyimli bir alan uzmanının görüşüne sunulmuş; soruların araştırmanın amacıyla uyumu ve anlaşılabilirliği gözden geçirilmiştir. Form daha sonra asıl çalışma grubunda yer almayan beş öğrenciyle pilot olarak uygulanmış ve alınan geri bildirimler doğrultusunda son biçimi verilmiştir. Formun ilk bölümünde yaş, cinsiyet, yaşanılan yer, romantik ilişki deneyimi ve ailede boşanma deneyimine ilişkin sorular yer almıştır. İkinci bölümde katılımcılardan "İyi bir evlilik ... gibidir/...'e benzer. Çünkü ...", "Yaşam deneyimlerim nedeniyle iyi evlilik ... gibidir/...'e benzer. Çünkü ..." ve "Evliliğe ilişkin genel tutumum ... gibidir/...'e benzer. Çünkü ..." ifadelerini tamamlamaları istenmiştir. Bu ifadeler, evlilik ve iyi evliliğe ilişkin anlamlandırmaların farklı yönlerini açığa çıkaran tamamlayıcı veri üretme araçları olarak kullanılmıştır. Katılımcılara metaforun bir kavramı başka bir nesne, olay veya durumla benzetme yoluyla ifade etmeye dayandığı açıklanmış ve yaptıkları benzetmeyi "çünkü" ifadesinden sonra gerekçelendirmeleri istenmiştir.

Formun başlangıcında araştırmanın amacı, katılımın gönüllü olduğu, verilerin bilimsel amaçlarla kullanılacağı ve katılımcı bilgilerinin gizli tutulacağı açıklanmıştır. Kimliği doğrudan belirleyebilecek herhangi bir bilgi istenmemiş; katılımcılar analiz ve raporlama sırasında K1-K31 biçiminde kodlanmıştır. Araştırma için Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimleri Bilimsel

Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunun 26.04.2026 tarihli ve 2026/496 sayılı kararıyla etik kurul onayı alınmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Verilerin çözümlenmesinde metafor analizi kullanılmıştır. Metaforik ifadelerin kodlanması ve kavramsal kategorilerin oluşturulması tümevarımsal bir yaklaşımla yürütülmüştür. Analiz öncesinde hazırlanmış bir kategori şeması kullanılmamış; kategoriler katılımcıların evlilik ve iyi evlilik kavramlarına yükledikleri anlamlardan hareketle geliştirilmiştir. Analiz süreci; metaforik ifadelerin belirlenmesi, metaforların katılımcı açıklamalarıyla birlikte kodlanması, benzer anlam ilişkilerinin karşılaştırılması ve kodların kavramsal kategoriler altında bir araya getirilmesi biçiminde ilerlemiştir (Cameron - Maslen, 2010; Moser, 2000; Schmitt, 2005).

Veri toplama formundaki üç cümle tamamlama ifadesi, evlilik ve iyi evliliğe ilişkin anlamlandırmaların farklı fakat birbiriyle ilişkili yönlerini açığa çıkaran tamamlayıcı veri üretme araçları olarak değerlendirilmiştir. Araştırmada üç soru grubunun karşılaştırılması amaçlanmadığı için cevaplar bağımsız analiz boyutlarına ayrılmamış; öğrencilerin evlilik ve iyi evliliğe ilişkin metaforik anlam repertuarını incelemek üzere ortak veri havuzunda çözümlenmiştir. Cevapların kaynak soruları analiz sürecinde korunmuş; kategori oluşturulurken soru bağlamı, kullanılan metafor ve katılımcının sunduğu gerekçe birlikte değerlendirilmiştir.

Otuz bir katılımcıdan üç cümle tamamlama ifadesi için toplam 93 cevap beklenmiş; iki alanın boş bırakılması nedeniyle 91 cevap birimi elde edilmiştir. Bir cevabın analize alınabilmesi için belirlenebilir bir metafor kaynağı içermesi, bu kaynak ile evlilik veya iyi evlilik arasında anlaşılır bir ilişki kurması ve benzetmenin gerekçesini açıklaması aranmıştır. “Bilmiyorum”, “zor”, “olumlu”, “imkânsız” ve “evlenmedim” gibi doğrudan değerlendirme bildiren; ancak metaforik bir kaynak veya açıklanabilir bir anlam ilişkisi içermeyen cevaplar analiz dışında bırakılmıştır. Açıklaması kısa olmakla birlikte metafor ile ilgili evlilik bağlamı arasındaki bağın anlaşılabilirdiği ifadeler değerlendirmeye alınmıştır. Bu inceleme sonucunda 91 cevap biriminin 29’u analiz dışında bırakılmış, 62’si geçerli metaforik ifade olarak kabul edilmiştir. Araştırmada katılımcı birimini 31 öğrenci, analiz birimini ise 62 geçerli metaforik ifade oluşturmuştur.

Aynı katılımcı birden fazla ifadeyle veri setine katkı sunabildiği için bu ifadeler bağımsız 62 katılımcı olarak değerlendirilmemiştir.

Geçerli ifadeler, metaforun kaynağı ile katılımcının bu metafora yüklediği anlam birlikte dikkate alınarak kodlanmıştır. Aynı metaforun farklı katılımcılar tarafından farklı anlamlarda kullanılabileceği göz önünde bulundurulmuş ve sınıflandırmada katılımcının sunduğu gerekçe esas alınmıştır. Tablolarda “metafora yüklenen temel anlam” olarak sunulan ifadeler, katılımcıların gerekçelerindeki anlam ilişkilerinin araştırmacı tarafından kodlanmış biçimidir. Her cevap birimi taşıdığı baskın anlam doğrultusunda tek bir kategoriye yerleştirilmiştir. Bir ifadenin birden fazla kategoriyle ilişkilendirilebildiği durumlarda, katılımcının gerekçesinde öne çıkan anlam esas alınmış; kararsız kalınan eşleştirmeler kategori tanımları ve cevabın bütünü üzerinden yeniden incelenmiştir. Örneğin K6’nın “iyi bakılan çiçek” metaforu, çiçek imgesinin kendisinden hareketle değil, düzenli ilgi, ölçülü bakım ve dengeyi vurgulayan gerekçesi üzerinden “ilişkinin dengeli bakım yoluyla gelişmesi” şeklinde kodlanmış ve emek, bakım ve birlikte gelişme kategorisine yerleştirilmiştir. Analiz bu şekilde kaynak soru, metafor, gerekçe, kod ve kategori arasındaki bağ korunarak yürütülmüştür. Kategorilerin veri setindeki dağılımını göstermek amacıyla frekans ve yüzdelerden betimsel düzeyde yararlanılmıştır. Yüzdelere 31 katılımcı üzerinden değil, 62 geçerli metaforik ifade üzerinden hesaplanmıştır. Bulgular katılımcıların doğrudan ifadeleriyle desteklenmiştir.

2.5. İnandırıcılık ve Tutarlılık

Araştırmanın inandırıcılığını ve tutarlılığını güçlendirmek amacıyla analize dâhil etme ve dışarıda bırakma ölçütleri açık biçimde tanımlanmış ve bütün cevaplara aynı ölçütler uygulanmıştır. Metaforlar yalnızca kullanılan benzetmeye göre değerlendirilmemiş; katılımcının benzetmeye yüklediği anlam ve sunduğu gerekçe birlikte dikkate alınmıştır. Farklı soru bağlamlarından elde edilen cevaplar, kaynak soruları korunarak aynı kodlama ve sınıflandırma ölçütleriyle değerlendirilmiştir. Kodlar, kategori tanımları ve metafor-kategori eşleştirmeleri analiz süreci boyunca kaydedilmiş; kategori yapısı oluşturulurken ham ifadelere yeniden dönülmüştür (Lincoln - Guba, 1985). Oluşturulan kod ve kategori yapısı, nitel araştırma konusunda deneyimli bir alan uzmanının görüşüne sunulmuştur. Uzman incelemesi kategori adları, kapsamaları ve

metafor-kategori eşleştirmeleri üzerinden yürütülmüş; bağımsız ikinci kodlama yapılmamıştır. Uzman görüşü sonrasında tartışmalı eşleştirmeler, katılımcıların gerekçelerinde öne çıkan anlam esas alınarak yeniden değerlendirilmiştir. Bulguların sunumunda kategorileri temsil eden doğrudan katılımcı ifadelerine yer verilerek araştırmacı yorumları ile ham veriler arasındaki bağ korunmuştur. Çalışma grubunun özellikleri, veri toplama aracı ve analiz süreci açık biçimde açıklanarak okuyucunun bulguların benzer gruplara aktarılabilirliğini değerlendirmesine imkân verilmiştir.

3. Bulgular

Üç cümle tamamlama ifadesinden elde edilen toplam 91 cevap birimi incelenmiştir. Metaforun kaynağını oluşturan bir nesne, canlı, durum ya da süreç içeren ve bu kaynak ile evlilik veya iyi evlilik arasında anlaşılabilir bir ilişki kuran ifadeler analize alınmıştır. “Bilmiyorum”, “zor”, “olumlu”, “mutlu”, “gereksiz”, “imkânsız” ve “evlenmedim” gibi doğrudan değerlendirme bildiren, ancak metaforik bir kaynak ya da anlam ilişkisi içermeyen cevaplar analiz dışında bırakılmıştır. Açıklaması kısa olsa da metafor ile evlilik arasındaki bağın açık olduğu ifadeler değerlendirmeye dâhil edilmiştir.

Bu ölçütlere göre 91 cevap biriminin 29’u analiz dışında bırakılmış, 62’si geçerli metaforik ifade olarak kabul edilmiştir. Katılımcıların metaforlara yükledikleri anlamlar esas alınarak beş kavramsal kategori oluşturulmuştur: (1) emek, bakım ve birlikte gelişme, (2) güven, huzur ve aidiyet, (3) ortaklık, dayanışma ve paylaşım, (4) yolculuk, süreklilik ve değişim ve (5) kırılganlık, belirsizlik ve koşulluluk.

3.1. Metaforik ifadelerin genel görünümü

Metaforik ifadelerin kavramsal kategorilere göre dağılımı Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Evlilik ve İyi Evliliğe İlişkin Metaforik İfadelerin Kavramsal Kategorilere Göre Dağılımı

Kavramsal kategori	Metaforik ifade sayısı	Farklı metafor/metafor grubu	Katılımcı sayısı*	Oran (%)
Güven, huzur ve aidiyet	19	11	14	30,6

Kavramsal kategori	Metaforik ifade sayısı	Farklı metafor/metafor grubu	Katılımcı sayısı*	Oran (%)
Emek, bakım ve birlikte gelişme	11	5	9	17,7
Yolculuk, süreklilik ve değişim	12	9	11	19,4
Ortaklık, dayanışma ve paylaşım	10	10	10	16,1
Kırılganlık, belirsizlik ve koşulluluk	10	10	9	16,1
Toplam	62	—	—	100,0

* Oranlar 62 geçerli metaforik ifade üzerinden hesaplanmış olup katılımcı yüzdesini ifade etmektedir. Aynı katılımcı birden fazla metafor üretebildiği ve birden fazla kategoriye katkı sunabildiği için kategori bazındaki katılımcı sayılarının toplamı çalışma grubundaki 31 katılımcıyı aşabilir.

En fazla ifade güven, huzur ve aidiyet kategorisinde yer almıştır. Bu kategorinin ardından 12 ifadeyle yolculuk, süreklilik ve değişim ile 11 ifadeyle emek, bakım ve birlikte gelişme gelir. Bu dağılım, katılımcıların evlilik ve iyi evliliğe ilişkin anlamlandırmalarında güveni, gelişimi ve emeği öne çıkardığına işaret eder. Ortaklık ve dayanışma ile kırılganlık ve koşulluluk kategorilerindeki ifadeler, bu olumlu çerçevenin karşılıklı sorumluluk ve ilişkiyi koruma gereğiyle birlikte kurulduğunu göstermektedir.

3.2. Emek, bakım ve birlikte gelişme

Bu kategori 11 metaforik ifadeden oluşur. Metaforlar, adlarına göre değil, katılımcıların gerekçelerinde kurdukları ortak anlam ilişkisine göre bu kategori altında birleştirilmiştir. Çiçek ve fidan metaforlarında düzenli bakım ve emekle gelişme; taş fırın ekmeği ve çay metaforlarında ise sabır ve zaman içinde olgunlaşma öne çıkar. Bu metaforların ortak noktası, iyi evliliğin başlangıçta tamamlanmış bir yapı olarak görülmemesi ve ilişkinin niteliğinin emek, bakım ve zaman içinde gelişmesidir.

Tablo 3: Emek, Bakım ve Birlikte Gelişme Kategorisindeki Metaforlar

Metafor/metafor grubu	Metafora yüklenen temel anlam	Katılımcılar	f
Çiçek	Düzenli ilgi ve bakım ile gelişme; ihmal edildiğinde zarar görme	K6, K7, K16, K21, K24, K30	6
Fidan	Emek verildikçe büyüme ve zamanla kök salma	K17, K21	2
Saksıda filizlenen çiçek	Başlangıçtan itibaren gelişme ve güzelleşme	K18	1
Taş fırın ekmeği	Sabır, zaman ve emekle olgunlaşma	K6	1
Çay	Acele edilmeden zaman içinde olgunlaşma	K8	1
Toplam			11

En sık kullanılan metafor çiçektir. Bu metaforu kullanan katılımcılar, evliliğin düzenli ilgi ve bakım gördüğünde gelişeceğini, ihmal edildiğinde ise zarar göreceğini ifade etmiştir.

K6: “İyi bir evlilik iyi bakılan bir çiçek gibidir. Neden: Çünkü düzenli ilgi ister, suyu eksik olursa solar, aşırıya kaçarsan da boğarsın. Dengeli emekle büyür, güzelleşir.”

K6’nın ifadesinde bakımın sürekliliği ve dengesi öne çıkmaktadır. Çiçeğe az ya da fazla su verilmesi üzerinden kurulan benzetme, ilginin ölçülü biçimde sürdürülmesi gerektiği düşüncesini taşımaktadır.

K21: “İyi bir evlilik bir fidan gibidir emek verdikçe büyür kök salar”

Fidan metaforu, ilişkinin zamanla güçlenmesini ve emek verildikçe kalıcı hâle gelmesini anlatmaktadır. Taş fırın ekmeği ve çay metaforlarında ise sabır ve bekleme süreci belirginleşmektedir.

K6: “Evliliğe dair genel tutumum eski usul bir taş fırın ekmeğine benzer. Neden: Çünkü sabırla yoğrulduğunda, zamanını bulduğunda ve emek verildiğinde ortaya sağlam, doyurucu ve uzun ömürlü bir şey çıkar. Ben de ilişkilerde hızlı tüketilen şeylerden çok, köklü ve sağlam olana inanıyorum”

K8: “Çay gibidir acele etmeden sabırla demlenmesini beklemek daha lezzetli bir çay içmemizi sağlar”

Çay metaforu, evliliğin aceleye getirilemeyecek bir süreç olarak görüldüğünü yansıtmaktadır. Katılımcı, ilişkinin zaman tanındığında daha nitelikli bir hâl alacağını ifade etmektedir.

Bu kategori, evliliğin bir kez kurulup kendi hâline bırakılan bir birliktelik olarak görülmediğini göstermektedir. Katılımcılar ilişkinin niteliğini ilgi, bakım, sabır ve zamanla ilişkilendirmiştir.

3.3. Güven, huzur ve aidiyet

Güven, huzur ve aidiyet kategorisi, 19 metaforik ifadeyle en geniş kategoridir. Aile, yuva, çatı ve liman metaforlarında korunma ve ait olma; sahil metaforunda huzur ve dinginlik; su, güneş ve yıldız metaforlarında ise destek, umut ve yaşama gücü öne çıkar. Farklı imgeler kullanılmasına rağmen bu metaforlar, evliliğin kişiye duygusal güvenlik, aidiyet ve destek sağlayan bir ilişki olarak anlamlandırılması bakımından ortaklaşır. Ağaç metaforu bu kategoriye büyüme özelliği nedeniyle değil, katılımcının metaforu “sarsılmaz güven ve sadakat” gerekçesiyle açıklaması nedeniyle yerleştirilmiştir.

Tablo 4: Güven, Huzur ve Aidiyet Kategorisindeki Metaforlar

Metafor/metafor grubu	Metafora yüklenen temel anlam	Katılımcılar	f
Aile/yuva/mutlu aile tablosu	Ait olma, ortak yaşam kurma, huzur ve aile bütünlüğü	K2, K3, K8, K10, K12, K14, K15	8
Hayatın tadı/mutlu hayat	Yaşamı güzelleştirme ve mutluluk	K4, K15	2
Rüya	Sevgi ve sadakate dayalı ideal birliktelik	K1	1
Yeni doğan güneş	Huzur ve yeni başlangıç	K11	1
Su	Yaşama gücü verme	K25	1
Yıldız	Zor zamanlarda yaşamı aydınlatma	K24	1
Sahil	Sakinlik ve huzur	K8	1
Evin çatısı	Koruma ve güven	K14	1
Liman	İnişli çıkışlı yaşam içinde sığınak olma	K24	1
Doymak	İhtiyacın yeniden karşılanacağına duyulan güven	K29	1
Ağaç	Güven ve sadakat üzerine kurulma	K19	1

Metafor/metafor grubu	Metafora yüklenen temel anlam	Katılımcılar	f
Toplam			19

Aile ve yuva metaforları, evliliğin ortak bir yaşam kurma ve ait olma duygusuyla ilişkilendirildiğini göstermektedir.

K10: “İyi bir evlilik aile gibidir aileye benzer, çünkü; aile değer verdiğimiz her şeydir bir yuva kurmak aile olmak çoluk çocuğun olması çok güzel bir duygu”

Bu ifadede evlilik, eşlerin birlikteliğinin ötesinde aile kurma ve ortak bir yaşam oluşturma düşüncesiyle açıklanmıştır. Yuva, çatı, liman ve sahil metaforlarında huzur ve korunma vurgusu daha belirgindir.

K14: “İyi bir evlilik bir evin çatısı gibidir. Korumacı ve güven veren cinsten”

Çatı metaforu evliliğin koruyucu yönüne işaret etmektedir. Su ve yıldız metaforları ise evliliği yaşama gücü ve zor zamanlarda destek sağlayan bir kaynak olarak ele almaktadır.

K25: “İyi bir evlilik su gibidir. Çünkü nasıl ki çölde kaybolan bir kişi bir vaha görünce yaşayacağını anlar onun için evlilik suya benzer evlilik insanı yaşatır bence”

K24: “Evliliğe dair genel tutumum yıldızlara bakış açım gibidir. Çünkü en karanlık anda gecede o karanlığı bölen, güzelleştiren yıldızlardır. Bence insanın içini aydınlatan ve güzelleştiren evliliktir”

Yıldız metaforu, evliliğin güç zamanlarda kişiye umut ve iyi hissetme imkânı veren yönünü öne çıkarmaktadır.

K8: “Sahil gibidir insana huzur sakinlik verir”

Sahil metaforunda evlilik, sakinlik ve huzurla ilişkilendirilmiştir. Bu kısa ifade, kategorideki korunma ve ait olma anlamının yanında dinginlik boyutunu da görünür kılmaktadır.

K19: “Evlilik ağaç gibidir çünkü sarsılmaz güven ve sadakat üzerine kurulur”

Ağaç metaforu, evliliğin güven ve sadakat üzerinde kök salan bir ilişki olarak düşünüldüğünü göstermektedir. Bu ifade, büyüme ve kalıcılık anlamını gü-

ven temelinde kurmaktadır. Bu kategorideki metaforlar evliliğin huzur, korunma, ait olma ve destek sağlama yönlerinde birleşmektedir. Rüya, güneş, yıldız ve su metaforlarında daha ideal ve güçlü bir olumlu anlam dikkat çekmektedir.

3.4. Ortaklık, dayanışma ve paylaşım

Bu kategoride 10 katılımcının ürettiği 10 metaforik ifade yer alır. Okey eşi, takım oyunu, akıntıya karşı kürek çekme, gemi ve dağcı ekibi metaforlarında ortak amaç, karşılıklı sorumluluk ve güçlüklerle birlikte baş etme öne çıkar. Hayat arkadaşı, en yakın arkadaşlık ve yapboz metaforları ise duygusal yakınlık, paylaşım ve tamamlayıcılığa vurgu yapar. Bu metaforlar, evliliğin karşılıklılık temelinde kurulan ve eşlerin birlikte hareket etmesini gerektiren bir ortaklık olarak anlamlandırılması bakımından aynı kategoride birleştirilmiştir.

Tablo 5: Ortaklık, Dayanışma ve Paylaşım Kategorisindeki Metaforlar

Metafor	Metafora yüklenen temel anlam	Katılımcı	f
Okey eşi	İki tarafın eşit sorumluluğu ve birbirinin davranışlarından etkilenmesi	K13	1
Takım oyunu	İş birliği, disiplin ve karşılıklı sorumluluk	K27	1
Anlaşma	Karşılıklı anlayış ve eşlerin birbirini gözetmesi	K28	1
Hayat arkadaşı	Yaşamı paylaşma ve eşlik etme	K29	1
Sağlam ortaklık	Güven içinde ortak yaşam kurma	K7	1
Akıntıya karşı kürek çekmek	Ortak hedef için birlikte çaba gösterme	K12	1
Fırtınaları aşan gemi	Güçlükleri birlikte aşma	K4	1
Dağcı ekibi	Karşılıklı güven ve sırt sırta verme	K5	1
Yapboz	Eşlerin birbirini tamamlama düşüncesi	K11	1
En yakın arkadaşlık	Duygusal yakınlık ve paylaşım	K18	1
Toplam			10

Bu metaforlar, evlilikte eşlerin karar ve davranışlarının birbirini etkilediği karşılıklı bir ilişki kurulduğunu göstermektedir.

K13: “İyi bir evlilik iyi bir okey eşine benzer. İki farklı taraf vardır ve ikisi de aynı derece sorumludur. Karşıdakinin gözünden ne düşündüğünü anlamak lazım ve bir tarafının yaptığı hata iki tarafı da etkiler”

Okey eşi metaforunda eşit sorumluluk ve diğer eşin bakış açısından düşünme bilgisi vurgusu öne çıkmaktadır. Akıntıya karşı kürek çekme ve gemi metaforları ise güçlüklerin ortak çabayla aşılmasına odaklanmaktadır.

K12: “Takım halinde akıntıya karşı kürek çekmeye benzer ortak amaca hedefe ulaşmaya”

K5: “Yaşam deneyimlerimiz nedeniyle iyi evlilik uzun bir yolculukta sırt sırta verilmiş, karşılıklı güvenle inşa edilmiş bir dağcı ekibine benzer.”

K18: “Evlilik en yakın arkadaşlığa benzer. Karşı tarafın beraberken keyif aldığını ve beraber zaman geçirmekten hoşlandığını biri olması lazım. Hayat birleştirmek ciddi iş.”

En yakın arkadaşlık metaforu, ortaklığın görev ve sorumluluk paylaşımıyla sınırlı görülmediğini; birlikte zaman geçirmekten hoşlanma ve duygusal yakınlığın da evlilikte önemsendiğini göstermektedir.

K11: “Yapboz gibidir eşler birbirini tamamlar”

Yapboz metaforu, eşlerin farklı parçalar olarak bir araya gelmesi ve birbirini tamamlaması düşüncesini taşımaktadır. Böylece ortaklık, birlikte hareket etmenin yanında tamamlayıcılık üzerinden de anlamlandırılmıştır. Bu kategoride evlilik, tek taraflı destekten çok karşılıklı güven, ortak hedef ve birlikte hareket etme üzerinden anlamlandırılmıştır.

3.5. Yolculuk, süreklilik ve değişim

Bu kategori 12 metaforik ifadeden oluşmaktadır. Bu kategori, evliliği zaman içinde ilerleyen, değişen ve süreklilik kazanan bir süreç olarak açıklayan metaforları kapsar. Yol, yolculuk, hikâye, bina, köprü ve ev inşa etme metaforları evliliğin zaman içinde ilerleyen, değişen ve sağlamlaştırılan bir süreç olarak algılandığını göstermektedir. Bu kategori 12 metaforik ifadeden oluşur. Yol, yolculuk ve hikâye metaforları evliliğin önceden bütünüyle kestirilemeyen bir süreç olmasını; bina, köprü ve ev inşa etme metaforları ilişkinin sağlam temeller üzerinde zamanla güçlenmesini vurgular. Ay ve hayat metaforlarında süreklilik ve eşlik etme, kar metaforunda ise evliliğin farklı görünümüne içerebilmesi

öne çıkar. Bu metaforların ortak noktası, evliliğin başlangıçta tamamlanan sabit bir yapıdan çok, zaman içinde ilerleyen ve farklılaşan bir süreç olarak değerlendirilmesidir.

Tablo 6: Yolculuk, Süreklilik ve Değişim Kategorisindeki Metaforlar

Metafor/metafor grubu	Metafora yüklenen temel anlam	Katılımcılar	f
Yol/yolculuk/uzun yolculuk	Farklı durumlarla karşılaşma, birlikte ilerleme ve yaşamı paylaşma	K3, K14, K22, K26	4
Hikâye/uzun yol	Kişilerin kendi süreçlerini yaşaması	K20	1
Sağlam temelli bina	Dayanıklılığın güçlü temellere bağlı olması	K12	1
Sağlam köprü/güvenli liman	Emekle güçlenerek güvenli bir noktaya ulaşma	K4	1
Sağlam ev inşa etme	Başlangıçtaki temellerin geleceği etkilemesi	K9	1
Yaprak sarma içi	Zaman ve koşullar değişse de niteliği koruma	K9	1
Ay/uydu	Sürekli eşlik etme	K23	1
Hayat	Eşle geçirilen uzun yaşam dönemi	K16	1
Kar	Evliliğin farklı görünümler içermesi	K28	1
Toplam			12

Yol ve yolculuk metaforları, evliliğin önceden bütünüyle kestirilemeyen durumlar içeren bir süreç olarak görüldüğünü göstermektedir.

K22: “Yol gibidir. Çünkü her daim önüne farklı şeyler çıkabilir”

Hikâye metaforu, her evliliğin kendine özgü bir süreç içinde yaşandığı düşüncesini taşımaktadır.

K20: “Bir hikâye gibidir uzun bir yola benzer herkes kendi hikayesini yazar ve hikayesini yaşamak için o yolda yürür”

Sağlam bina, köprü ve ev inşa etme metaforlarında evliliğin sürekliliği başlangıçta kurulan temeller ve süreç içinde gösterilen emekle ilişkilendirilmiştir.

K9: “İyi bir evlilik sağlam bir ev inşa etmeye benzer çünkü temeli doğru atılmadığında ileride sorunlar çıkabileceğini gördüm”

K28: “Yaşam deneyimlerimiz nedeniyle iyi evlilik kar gibidir. Yakından baktıkça kar tanelerinin farklı farklı şekillerde olması gibi evliliğin de bin bir türlü güzel hali vardır”

Kar metaforu, evliliğin tek biçimli bir deneyim olarak düşünülmediğini yansıtmaktadır. Kar tanelerinin farklılığı üzerinden kurulan benzetme, evliliğin çeşitli görünüm ve yaşantılar içerebileceğine işaret etmektedir.

K23: “İyi bir evlilik aya benzer. Her zaman bir uydu olarak seni takip eder”

Ay metaforunda evlilik, eşlerin yaşam boyunca birbirine eşlik etmesiyle ilişkilendirilmiştir. Katılımcının “takip eder” ifadesi, süreklilik gösteren bir beraberliği öne çıkarmaktadır. Bu kategoride evlilik, tek bir anda tamamlanan sabit bir yapı yerine zaman içinde ilerleyen, değişen ve güçlendirilen bir süreç olarak ele alınmıştır.

3.6. Kırılgnlık, belirsizlik ve koşulluluk

Bu kategoride dokuz katılımcının ürettiği 10 metaforik ifade yer alır. Cam vazo ve pamuk ipliği metaforları ilişkinin kolay zarar görebilen yönünü; duru su ve soba metaforları dış etkileri ve evliliğin görünmeyen sorunlarını; terazi, acı yemek ve zurna döner metaforları ise denge, ölçü ve belirli koşulların önemini anlatır. Bu metaforlar evliliği bütünüyle olumsuzlamaları nedeniyle değil, ilişkinin niteliğini güven, adalet, denge ve ölçünün korunmasına bağlamaları nedeniyle aynı kategoride birleştirilmiştir.

Tablo 7: Kırılgnlık, Belirsizlik ve Koşulluluk Kategorisindeki Metaforlar

Metafor	Metafora yüklenen temel anlam	Katılımcı	f
Adalet/terazi	Evliliğin olumlu sürmesinin adalet, denge ve güvene bağlı olması	K1	1
Acı yemek	Doyum için bazı güçlükleri göze alma	K19	1
Duru su	İlişkinin dış etkilerle bozulabilecek hassas yapısı	K26	1
Su	Koşullara uyum sağlarken özünü koruma	K20	1
Cam vazo	Zarar gördüğünde eski hâline dönmenin güç olması	K17	1
Urgan/pamuk ipliği	Kurulması güç fakat küçük sorunlarla kopabilecek bağ	K19	1
Korku	Geleceğin belirsiz olması	K21	1

Metafor	Metafora yüklenen temel anlam	Katılımcı	f
Soba	Dışarıdan olumlu görünürken içeride bilinmeyen sorunlar bulunması	K23	1
Tuz/biber	Acı ve tatlı deneyimlerin birlikte kabul edilmesi	K25	1
Zurna döner	Başlangıçtaki çekiciliğin ölçü korunmadığında bıkkınlığa dönüşmesi	K30	1
Toplam			10

Adalet ve terazi metaforu, evliliğin değerini reddetmekten çok olumlu bir evliliğin adalet ve güven koşuluna bağlı olduğu düşüncesini yansıtmaktadır.

K1: “Evliliğe dair genel tutumum adalet gibidir Teraziye benzer çünkü evlilikte adalet ve güven yoksa o evlilik insana kötü bir hayat yaşatabilir.”

Cam vazo ve pamuk ipliği metaforlarında ilişkinin kolay zarar görebileceği düşüncesi öne çıkmaktadır.

K17: “Kırılmaması gereken bir cam vazo gibidir. Bir kere kırılınca veya kopunca eskisi gibi olmadığından”

K19: “Urganla bağlanmış gibidir pamuk ipliğine benzer evlilik aşamalarını gerçekleştirmek o kadar zorlar ve gençler bunu atlatır pamuk ipliğine benzer herhangi ufacık şeyde ayrılabilirler”

Duru su metaforu, ilişkinin dış etkilerden korunmasına; soba metaforu ise dışarıdan görünen evlilik ile içeride yaşananlar arasındaki fark ihtimaline işaret etmektedir.

K23: “Bir soba gibidir dışardan sıcak ama içerden neyin yandığı belli olmaz”

K19: “İyi bir evlilik acı bir yemek gibidir. Acının lezzetini yanmayı göze aldığında alırsın”

Acı yemek metaforunda evlilik, bazı güçlüklerin göze alınmasıyla anlam kazanan bir deneyim olarak kurulmuştur. İfade, zorluk ve doyumun aynı ilişki içinde birlikte bulunabileceğini anlatmaktadır.

K30: “İyi evlilik iyi yapılmış bir Antakya usulü zurna döner gibidir. İlk basta güzelliğine aldanıp yemeye başlarsın tadı çok güzeldir. Fakat bir yerde seni keser ama yemeye devam edersin. Çok fazla yiyip şişince dönerden tiksiniyorsun... Bu yüzden döneri normal yemek gerekir.”

Zurna döner metaforu, başlangıçtaki çekiciliğin yoğunluk arttığında bıkınlığa dönüşebileceğini ifade etmektedir. Katılımcının “normal yemek” vurgusu, ilişkinin ölçülü biçimde sürdürülmesine yönelik bir düşünce taşımaktadır. Bu kategoride yer alan ifadeler evliliğin bütünüyle olumsuzlandığını göstermemektedir. Katılımcılar daha çok ilişkinin adalet, güven, denge, ölçü ve karşılıklı anlayışla sürdürülebileceğini vurgulamıştır.

Genel olarak metaforik ifadeler, katılımcıların evliliğe yönelik genel değerlendirmeleri ile iyi evlilik tasarımlarının ortak bir anlam alanında birleştiğini; evliliğin güven ve aidiyet sağlayan, karşılıklı emekle sürdürülen ve zaman içinde gelişen, ancak adalet, denge ve güven zedelendiğinde kırılganlaşabilen bir ilişki olarak anlamlandırıldığını ortaya koymuştur.

4. Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmada katılımcıların evlilik ve iyi evliliğe ilişkin metaforik anlamlandırmaları; güven, huzur ve aidiyet; emek, bakım ve birlikte gelişme; ortaklık, dayanışma ve paylaşım; yolculuk, süreklilik ve değişim ile kırılganlık, belirsizlik ve koşulluluk kategorilerinde toplanmıştır. Metaforik ifadelerin bütünü, katılımcıların evliliğe yönelik genel değerlendirmeleri ile iyi evlilik tasarımlarının ağırlıklı olarak olumlu, ancak belirli koşullara bağlı ortak bir anlam alanında birleştiğine işaret etmektedir. Evlilik güven ve huzur veren bir birliktelik olarak düşünülürken bu niteliğin emek, sabır, karşılıklılık, adalet ve denge yoluyla korunabileceği vurgulanmıştır. Bulgular, evliliği kendiliğinden mutluluk sağlayan bir kurum olarak idealize eden bir anlayıştan çok, niteliği tarafların ilişkiyi kurma ve sürdürme biçimine bağlı olan koşullu olumlu bir evlilik tasavvurunu yansıtmaktadır. Bu genel görünüm, gençlerin evliliğe önem vermeyi sürdürürken sorumluluklar, belirsizlikler ve ilişki riskleri konusunda daha temkinli davrandığını belirleyen güncel çalışmalarla uyumludur (Bozkurt - Evren, 2025; Güneş - Bilek, 2026; Şahin vd., 2026).

En fazla metaforik ifadenin güven, huzur ve aidiyet kategorisinde yer alması, araştırmaya katılan öğrencilerin iyi evliliği öncelikle duygusal güvenlik ve ortak yaşam üzerinden düşündüklerine işaret eder. Yuva, aile, çatı, liman, sahil, su ve yıldız metaforları korunma, ait olma, destek görme ve güç zamanlarda sığınabilecek bir ilişkiye sahip olma beklentilerini yansıtır. Keldal'ın

(2021a) çalışmasında bekâr gençlerin evlilikten hayatı paylaşma, düzenli yaşam, huzurlu ve güvenli bir ortam beklmeleri bu bulguyla örtüşmektedir. Özabacı ve diğerlerinin (2019) araştırmasında güven, mutluluk ve birliktelik; Ümmet'in (2017) çalışmasında hayatı kolaylaştırma ve aydınlatma; Bozkurt ve Evren'in (2025) araştırmasında ise yuva, birlik ve mutluluk evliliğe yüklenen olumlu anlamlar arasında yer almıştır. Gökşin'in (2025) hemşirelik öğrencileriyle yürüttüğü metafor çalışmasında evlilik algıları uyum ve istikrar, emek ve sorumluluk, hayata lezzet katma, belirsizlik ve hayal kırıklığı kategorilerinde toplanmıştır. Bu kategoriler, mevcut araştırmadaki güven ve aidiyet, emek ve bakım ile kırılabilirlik ve belirsizlik boyutlarıyla büyük ölçüde örtüşmektedir. Her iki çalışmada olumlu metaforların ağırlık kazanması, farklı öğrenci gruplarında evliliğin genel olarak olumlu fakat emek ve sorumluluk gerektiren bir ilişki olarak tasavvur edildiğini düşündürmektedir. Endonezya'da farklı kültürel, etnik ve dinî geçmişlerden gelen evli bireylerle yürütülen araştırmada evlilik ve aile; birlik, ortak amaç, sevgi, koruma, bakım, paylaşım ve destek üzerinden açıklanmıştır (Novianti vd., 2025). Farklı çalışma gruplarında benzer anlamların ortaya çıkması, güven ve aidiyetin evlilik tasavvurunun görece süreklilik gösteren unsurları arasında yer aldığını düşündürmektedir.

Araştırmada “iyi evlilik” kavramına ağırlık verilmiş olması, olumlu metaforların yoğunluğunu açıklarken dikkate alınmalıdır. Genel evlilik algısını inceleyen Bozkurt ve Evren'in (2025) çalışmasında evlilik, ortaklık ve yuva kadar kısıtlanma, sorumluluk ve belirsizlik üzerinden de tanımlanmıştır. Güneş ve Bilek (2026) de üniversite öğrencilerinin evliliğe olumlu anlamlar yüklemekle birlikte kaygı ve olumsuz beklentiler taşıdıklarını belirlemiştir. Bu araştırmada iyi evliliğin nasıl nitelendirildiğine ağırlık verilmiş, evliliğe ilişkin genel tutumlar ise bu tasarımı tamamlayan bir bağlam olarak ele alınmıştır. Bu nedenle güven, huzur ve dayanışma metaforlarının yoğunluğu, katılımcıların bütün evlilikleri güvenli ve mutlu gördükleri anlamına gelmemektedir. Bulgular, ağırlıklı olarak bir evliliğin “iyi” sayılabilmesi için hangi nitelikleri taşıması gerektiğini ortaya koymaktadır. Araştırmanın önceki metafor çalışmalarından ayrıldığı noktalardan biri, genel evlilik tutumunu dışarıda bırakmadan arzu edilen evlilik niteliğine ağırlık vermesidir.

Emek, bakım ve birlikte gelişme kategorisinde yer alan çiçek, fidan, çay ve taş fırın ekmeği metaforları, iyi evliliğin zaman içinde üretilen bir ilişki niteliği

olarak görüldüğüne işaret eder. Katılımcılar ilgi, bakım ve sabrı ilişkinin başlangıcında yerine getirilen görevler olarak değil, evlilik boyunca sürdürülmesi gereken pratikler biçiminde ele almıştır. Çiçeğin az veya fazla suyla zarar görebileceği düşüncesi, yalnızca emek vermenin yeterli bulunmadığını; gösterilen ilginin dengeli ve ilişkinin ihtiyacına uygun olması gerektiğini anlatmaktadır. Özabacı ve diğerlerinin (2019) çalışmasındaki çaba-emek-mücadele ve gelişim kategorileri ile Ümmet'in (2017) değişkenlik ve üretkenlik kategorileri bu anlam örüntüsüne yakındır. Novianti ve diğerlerinin (2025) araştırmasında evliliğin birlikte çalışma, birbirini tanıma, ihtiyaçları karşılama, destekleme ve kabul etme üzerinden açıklanması da bakımın karşılıklı bir ilişki pratiği olduğunu desteklemektedir. Ekinci ve Canpolat'ın (2025) genç yetişkinlerle yürüttüğü araştırmada romantik ilişki doyumu ile evliliğe yönelik tutumlar arasında ilişki bulunması ve bilişsel esnekliğin bu ilişkide aracı rol üstlenmesi, gençlerin evlilik tasavvurlarında ilişkiyi sürdürme ve değişen durumlara uyum sağlama kapasitesinin önemini düşündürmektedir. Bununla birlikte bu araştırmada söz konusu değişkenler doğrudan incelenmediği için bu bağlantı açıklayıcı bir karşılaştırma olarak değerlendirilmelidir.

Ortaklık, dayanışma ve paylaşım kategorisindeki okey eşi, takım oyunu, hayat arkadaşı, gemi, dağcı ekibi ve birlikte kürek çekme metaforları, katılımcıların iyi evliliği karşılıklılık ve ortak sorumluluk üzerinden değerlendirdiklerine işaret eder. İki tarafın eşit sorumluluk taşıması, bir eşin davranışının diğerini etkilemesi, ortak hedef için birlikte çaba gösterilmesi ve güçlükler karşısında sırt sırta verilmesi bu kategorinin belirgin özellikleridir. Bu sonuç, üniversite öğrencilerinin evlilikte eşit otoriteyi, adil iş bölümünü, arkadaşlığı ve ortak karar almayı önemsediklerini belirleyen araştırmalarla uyumludur (Akbaş vd., 2019; İşmen Gazioğlu, 2006; Öz Soysal vd., 2020). Aileden ve arkadaşlardan alınan evlilik mesajlarının eşten beklentilerle ilişkili bulunması, gençlerin ortaklık ve rol paylaşımı hakkındaki düşüncelerinin sosyal çevre içinde biçimlendiğine işaret etmektedir (Şahin - Elhatip, 2025). Novianti ve diğerlerinin (2025) çalışmasında ortak amaç, birlikte çalışma, paylaşma ve birbirini tamamlama anlamlarının öne çıkması da ortaklığın farklı kültürel bağlamlarda iyi evliliğin önemli bir ölçütü olarak görüldüğünü desteklemektedir.

Ortaklık metaforlarında eşit sorumluluğun öne çıkması, araştırmaya katılan öğrencilerin evlilik rollerine ilişkin beklentileri açısından ayrıca önemlidir.

Türkiye’de yürütülen araştırmalar, gençlerin sevgi, aile kurma ve sadakat gibi aile merkezli değerleri korurken eş seçimi, çalışma yaşamı, karar alma ve görev paylaşımı konularında daha bireysel ve eşitlikçi beklentilere yöneldiğini belirlemiştir (Baş - Cengiz, 2018; Yıldırım, 2021). Mevcut araştırmada yuva, aile ve sadakat imgeleriyle takım oyunu, eşit sorumluluk ve en yakın arkadaşlık imgelerinin aynı veri setinde bulunması, geleneksel ve modern değerlerden birinin diğerini bütünüyle ortadan kaldırmadığını düşündürmektedir. Katılımcılar aile merkezli bir evlilik idealini sürdürmekte, fakat bu idealin içini karşılıklı anlayış, paylaşım ve eşit sorumlulukla yeniden doldurmaktadır. Gençlerin evliliği ertelemelerine rağmen evlenme isteklerini korumaları da evlilik kurumunun reddedilmesinden çok, evlilik için aranan ekonomik, kişisel ve ilişkisel koşulların artmasıyla açıklanmaktadır (Erkol vd., 2021; Keldal, 2021b; Güneş - Bilek, 2026).

Yolculuk, süreklilik ve değişim kategorisindeki metaforlar, katılımcıların evliliği başlangıçta tamamlanan sabit bir yapıdan çok, zaman içinde ilerleyen ve değişen bir süreç olarak düşündüklerine işaret eder. Yol, hikâye, bina, köprü ve ev inşa etme metaforları; ilişkinin farklı dönemlerden geçeceği, yeni durumlarla karşılaşacağı ve başlangıçta kurulan temellerden etkileneyeceği düşüncesini taşımaktadır. Yolculuk metaforu önceki kültürlerarası evlilik araştırmalarında da süreklilik, ortak ilerleme ve bilinmeyen durumlarla karşılaşma anlamlarıyla kullanılmıştır. Japon düğün konuşmalarını inceleyen Dunn (2004), evliliğin ortak üretim, birlik ve yolculuk metaforlarıyla kurulduğunu belirlemiş; Su (2002) ise Tayvan bağlamında evliliğin devam eden yolculuk, birlik, çalışma ve risk anlamlarıyla kavramsallaştırdığını göstermiştir. Mevcut araştırmada yolculuğun yanında sağlam bina ve köprü imgelerinin bulunması, sürekliliğin kendiliğinden değil, süreç içinde güçlendirilen temellere bağlı görüldüğünü düşündürmektedir. Bu yönüyle bulgular, üniversite öğrencilerinin evlilik beklentilerini inceleyen Öz Soysal ve diğerlerinin (2020) gerçekçi beklenti grubuyla yakınlık taşımaktadır. Gerçekçi beklentiler çatışmanın hiç yaşanmayacağı düşüncesine değil, iletişime, sorumluluk paylaşımına ve sorunların yönetilebilmesine dayanmaktadır.

Kırılgnalık, belirsizlik ve koşulluluk kategorisi, araştırmanın olumlu ağırlıklı genel örüntüsünü dengelemektedir. Cam vazo, pamuk ipliği, duru su, soba, terazi ve zurna döner metaforları, evliliğin iyi sürdürülmediğinde zarar

görebilen bir ilişki olarak düşünüldüğünü anlatmaktadır. Bu metaforlarda evliliğin değersizliği değil; güvenin bozulması, adaletin kaybolması, dış müdahaleler, ölçsüz yakınlık ve görünmeyen aile içi sorunlar öne çıkmaktadır. Katılımcılar evliliğin risk taşıdığını kabul etmekte, ancak bu riski kurumun kaçınılmaz sonucu olarak değerlendirmemektedir. Olumsuz sonuçlar, belirli ilişkisel koşulların karşılanmamasına bağlanmaktadır. Güneş ve Bilek (2026), gençlerin evliliğe yükledikleri olumsuz anlamlarla evlilik kaygısı arasında ilişki bulunduğunu; Şahin ve diğerleri (2026) ise kök aileden alınan evlilik mesajlarının evlilik kaygısını yordadığını belirlemiştir. Bozkurt ve Evren'in (2025) araştırmasındaki belirsizlik, kısıtlanma ve sorumluluk temaları da gençlerin evliliği bütünüyle idealize etmediğini ortaya koymaktadır. Mevcut araştırmanın ayrıldığı nokta, kırılabilirlik düşüncesinin evlenmeyi reddetmeye değil, iyi evliliğin korunması için adalet, güven ve dengeye ihtiyaç duyulduğuna bağlanmasıdır.

Beş kategori birlikte değerlendirildiğinde, koşullu olumlu evlilik tasavvuru olarak adlandırılabilir ortak bir örüntü belirginleşir. Güven, huzur ve aidiyet iyi evliliğin arzu edilen yönünü; emek, bakım ve ortaklık bu niteliği kuran ilişkisel süreçleri; yolculuk ve değişim evliliğin zaman içindeki gelişimini; kırılabilirlik ve koşulluluk ise ilişkinin zarar görebileceği durumları ve korunması gereken sınırları açıklar. Bu bağlantı, katılımcıların evliliğe ağırlıklı olarak olumlu anlamlar yüklediklerini, ancak iyi bir evliliğin sürmesini emek, karşılıklık, adalet, güven ve denge gibi koşullara bağladıklarına işaret eder. Evliliği güven, ortaklık ve emekle birlikte kaygı, belirsizlik ve koşulluluk üzerinden ele alan güncel çalışmalar da bu yorumla uyumludur (Bozkurt - Evren, 2025; Güneş - Bilek, 2026; Şahin vd., 2026; Novianti vd., 2025).

Bu bulgular, evlilik öncesi eğitim ve desteklerin evliliğin önemi, hukuki sorumluluklar ve aile bütçesi gibi genel başlıklarla sınırlı kalmaması gerektiğini düşündürmektedir. Bu programlarda çiftlerin ev içi sorumlulukların paylaşılması, ekonomik kararların alınma biçimi, kök ailelerle ilişkilerin sınırları/düzeyleri, çatışma sırasında benimsenecek tutumlar ve gelecek beklentileri üzerine birlikte düşünmelerini sağlayan kısa ve yapılandırılmış bir evlilik beklentileri ve sorumluluk paylaşımı formu kullanılabilir. Böyle bir araç, çiftlerin eğitim içeriğini pasif biçimde dinlemeleri yerine beklentileri arasındaki benzerlik ve farklılıkları evlilik öncesinde konuşmalarına yardımcı olabilir. Uygulayıcılar

da belirgin anlaşmazlık alanları bulunan çiftleri mevcut aile danışmanlığı veya evlilik öncesi danışmanlık hizmetlerine yönlendirebilir.

Araştırmanın tek bir üniversitenin sosyal hizmet öğrencileriyle yürütülmesi, katılımcıların çoğunluğunun kadınlardan oluşması ve verilerin çevrim içi cümle tamamlama formuyla elde edilmesi bulguların kapsamını sınırlandırmaktadır. Hiçbir geçerli metaforik ifade içermeyen beş formun dışlanması da bulguları, evlilik hakkındaki düşüncelerini metafor yoluyla ifade edip gerekçelendirebilen öğrencilerin yanıtlarıyla sınırlar. Çalışma grubunun sosyal hizmet öğrencilerinden oluşması, bakım, dayanışma, adalet ve karşılıklı sorumluluk dilinin metaforlarda daha görünür olmasına katkıda bulunsa da farklı bölümlerle karşılaştırma yapılmadığı için bu yorum ihtiyatla ele alınabilir. Gelecek araştırmalarda farklı üniversite ve bölümlerdeki öğrenci gruplarının karşılaştırılması, kadın ve erkek katılımcıların daha dengeli temsil edilmesi, farklı soru bağlamlarından elde edilen metaforların karşılaştırmalı biçimde incelenmesi ve metaforların bireysel görüşmelerle derinleştirilmesi yararlı olacaktır. Genel olarak araştırma, katılımcıların evliliğe yönelik genel değerlendirmeleri ile iyi evlilik tasarımlarının ortak anlamlar etrafında birleştiğini; evliliği romantik yakınlık ve aile kurma isteğinin yanı sıra güvenin, bakımın, adaletin ve sorumlulukların nasıl paylaşılacağı üzerinden düşündüklerini ortaya koymuştur.

Kaynakça

- Akbaş, M. vd. "Üniversite Öğrencilerinin Evlilik Tutumlarını Etkileyen Faktörler". *Cukurova Medical Journal* 44/1 (2019), 93-100. <https://doi.org/10.17826/cumj.441022>
- Arnett, J. J. "Emerging Adulthood: A Theory of Development from the Late Teens through the Twenties". *American Psychologist* 55/5 (2000), 469-480. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.5.469>
- Baş, E. - Cengiz, E. "Üniversite Öğrencilerinin Evlilik ve Aileyi Anlamlandırma Biçimleri: Karadeniz Teknik Üniversitesi Örneği". *İmgelem* 2/2 (2018), 5-27.
- Bozkurt, Recep. - Evren, Muhittin. "Evliliğin Eşiğindeki Gençlerin Bekârlık, Evlilik ve Aile Metaforu Üzerine Bir İnceleme". *Afyon Kocatepe Üniversitesi*

Sosyal Bilimler Dergisi 27/Aile Özel Sayısı (2025), 383-402.
<https://doi.org/10.32709/akusosbil.1717101>

Bradbury, T. N. vd. "Research on the Nature and Determinants of Marital Satisfaction: A Decade in Review". *Journal of Marriage and Family* 62/4 (2000), 964-980. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2000.00964.x>

Cameron, L. - Maslen, R. (ed.). *Metaphor Analysis: Research Practice in Applied Linguistics, Social Sciences and the Humanities*. London: Equinox, 2010.

Carroll, J. S. vd. "Ready or Not? Criteria for Marriage Readiness among Emerging Adults". *Journal of Adolescent Research* 24/3 (2009), 349-375. <https://doi.org/10.1177/0743558409334253>

Cherlin, A. J. "The Deinstitutionalization of American Marriage". *Journal of Marriage and Family* 66/4 (2004), 848-861. <https://doi.org/10.1111/j.0022-2445.2004.00058.x>

Coontz, S. *Marriage, a History: How Love Conquered Marriage*. New York: Penguin Books, 2005.

Dunn, C. D. "Cultural Models and Metaphors for Marriage: An Analysis of Discourse at Japanese Wedding Receptions". *Ethos* 32/3 (2004), 348-373. <https://doi.org/10.1525/eth.2004.32.3.348>

Ekinci, B. - Canpolat, M. "Romantic Relationship Satisfaction and Marriage Attitudes in Young Adults: The Mediating Role of Cognitive Flexibility". *BMC Psychology* 13 (2025), 1402. <https://doi.org/10.1186/s40359-025-03901-8>

Erkol, M. vd. "Toplumsal Değişimin Bir Göstergesi Olarak Gençlerin Evliliğe Yönelik Tutumları". *Universal Journal of History and Culture* 3/1 (2021), 57-78. <https://doi.org/10.52613/ujhc.881488>

Finkel, E. J. vd. "The Suffocation of Marriage: Climbing Mount Maslow without Enough Oxygen". *Psychological Inquiry* 25/1 (2014), 1-41. <https://doi.org/10.1080/1047840X.2014.863723>

- Gökşin, İ. "Hemşirelik Öğrencilerinin Evliliğe Yönelik Metaforik Algıları". *Doğu Karadeniz Sağlık Bilimleri Dergisi* 4/2 (2025), 99-109. <https://doi.org/10.59312/ebshealth.1671735>
- Güneş, H. N. - Bilek, G. "Üniversite Öğrencilerinde Evliliğe Yüklenen Anlamlar, Evlilik Kaygısı ve Evlenme Niyeti Arasındaki İlişkiler: Bitlis Örneği". *İmgelem* 18 (2026), 87-120. <https://doi.org/10.53791/imgelem.1842167>
- İşmen Gazioğlu, A. E. "Genç Yetişkinlerin Evlilik ve Aile Hayatına İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi". *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi* 23 (2006), 107-123.
- Karney, B. R. "Research on Marital Satisfaction and Stability in the 2010s: Challenging Conventional Wisdom". *Journal of Marriage and Family* 82/1 (2020), 100-116. <https://doi.org/10.1111/jomf.12635>
- Karney, B. R. - Bradbury, T. N. "The Longitudinal Course of Marital Quality and Stability: A Review of Theory, Method, and Research". *Psychological Bulletin* 118/1 (1995), 3-34. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.118.1.3>
- Keldal, G. "Evliliğe Bakış Açısı ve Evlilikten Beklentiler". *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 30/1 (2021a), 1-10. <https://doi.org/10.35379/cusosbil.662290>
- Keldal, G. "Üniversite Öğrencilerinin Gözünden Evlilik". *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 23/2 (2021b), 375-393. <https://doi.org/10.32709/akusosbil.856820>
- Kövecses, Z. *Metaphor: A Practical Introduction*. Oxford: Oxford University Press, 2. Basım, 2010.
- Lakoff, G. - Johnson, M. *Metaphors We Live By*. Chicago: University of Chicago Press, 1980.
- Lincoln, Y. S. - Guba, E. G. *Naturalistic Inquiry*. Beverly Hills, CA: Sage, 1985.
- Merriam, S. B. - Tisdell, E. J. *Qualitative Research: A Guide to Design and Implementation*. San Francisco: Jossey-Bass, 4. Basım, 2016.

- Moser, K. S. "Metaphor Analysis in Psychology – Method, Theory, and Fields of Application". *Forum Qualitative Sozialforschung / Forum: Qualitative Social Research* 1/2 (2000), Article 21. <https://doi.org/10.17169/fqs-1.2.1090>
- Novianti, L. E. vd. "The Meaning of Marriage, the Meaning of Family, and the Function of Family for Indonesian Married People". *BMC Psychology* 13 (2025), 1410. <https://doi.org/10.1186/s40359-025-03670-4>
- Özabacı, N. vd. "Evlilik Anlamına İlişkin Metaforik Bir İnceleme". *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 48/1 (2019), 693-736. <https://doi.org/10.14812/cufej.489292>
- Öz Soysal, F. S. vd. "Üniversite Öğrencilerinin Evlilik Beklentisine Yönelik Nitel Bir Çalışma". *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 21/1 (2020), 241-253. <https://doi.org/10.17679/inuefd.491512>
- Ross, J. M. vd. "Three Tests of the Vulnerability-Stress-Adaptation Model: Independent Prediction, Mediation, and Generalizability". *Frontiers in Psychology* 13 (2022), 921485. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.921485>
- Saban, A. "Öğretmen Adaylarının Öğrenci Kavramına İlişkin Sahip Oldukları Zihinsel İmgeler". *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 7/2 (2009), 281-326.
- Schmitt, R. "Systematic Metaphor Analysis as a Method of Qualitative Research". *The Qualitative Report* 10/2 (2005), 358-394. <https://doi.org/10.46743/2160-3715/2005.1854>
- Su, L. I. "What Can Metaphors Tell Us about Culture?". *Language and Linguistics* 3/3 (2002), 589-613.
- Şahin, E. S. - Elhatip, Y. E. "The Effect of Marital Messages Received from Family of Origin and Friends on Expectations from the Spouse". *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal* 15/77 (2025), 227-241. <https://doi.org/10.17066/tpdrd.1416155>
- Şahin, E. S. vd. "Predictors of Marital Anxiety among Emerging Adults: Demographic Characteristics and Family-of-Origin Marital Messages". *OPUS Journal of Society Research* 23 (2026), e1932779. <https://doi.org/10.26466/opusjsr.1932779>

- Tekin Epik, M. vd. "Bir Sosyal Politika Aracı Olarak Tarihsel Süreçte Ailenin Değişen/Değişmeyen Roller". *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi* 17/38 (2017), 35-58.
- TÜİK, Türkiye İstatistik Kurumu. İstatistiklerle Aile, 2024 (2025). <https://veriportali.tuik.gov.tr/tr/press/53898>
- TÜİK, Türkiye İstatistik Kurumu. Evlenme ve Boşanma İstatistikleri, 2025 (2026a). <https://veriportali.tuik.gov.tr/tr/press/58165>
- TÜİK, Türkiye İstatistik Kurumu. İstatistiklerle Gençlik, 2025 (2026b). <https://veriportali.tuik.gov.tr/tr/press/58017>
- Ümmet, D. "Üniversite Mezunu Evli Bireylerin Evlilik Algıları Üzerine Metaforik Bir İnceleme". *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi* 7/1 (2017), 205-235. <https://doi.org/10.23863/kalem.2017.81>
- Ünal-Karagüven, M. H. - Bal, S. F. "Üniversite Öğrencilerinin Evlilik Beklentileri ile Cinsiyet Rolü Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi". *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi* 57 (2023), 151-167. <https://doi.org/10.15285/maruaebd.1200118>
- Walsh, F. "Family Resilience: A Developmental Systems Framework". *European Journal of Developmental Psychology* 13/3 (2016), 313-324. <https://doi.org/10.1080/17405629.2016.1154035>
- Yıldırım, S. "Evlenme Tercihlerinin Dönüşümünde Kuşaklararası Farkın Toplumsal Değişim Temelinde İncelenmesi: Iğdır Üniversitesi Örneği". *Sosyoloji Dergisi* 41-42 (2021), 53-79.